

EUSKARAZ HAUTSI ZURE MARKA.—Gipuzkoako Diputazioa eginahalakoan sartu da deihadarka jendea bultzaraziz euskaraz markak hautsi ditzan, eta alde guztietan iragarkiak jarri ere bai deialdiaren hotsez: «Euskaraz hautsi zure marka».

Baina gure eritzi apalean lehendik ere bizkortuz zetorren ekintza hori. Markak hautsi? Bai horixe.

Hala ere, bada Gipuzkoako Diputazioari aurrea hartu dionik. Aintzinatik nafar eta bizkaitarrentzat «probintziano» ziren, baina denborarekin gauzak aldatuz joaten dira eta hara hor Bizkaikoek muga jarri duten iragarkia: *Provincia de Guipúzcoa*, eta itzulpenez «Gipuzkoano probintzia». Jaseus!, hau duk kuadrilla! Hortik ikus dezakegu, gauzen aldaketa, haizeak nondik ematen duenari begira dagoela. Zer, norako aldaketa? Hor dago arazoaren gakoa, eta kamino bazterretan irakurria dugu honako hau ere: *Cambio de sentido*, «Norantza aldaketa» eta «Zentzu aldaketa». Beraz, aukera guziak eskaintzen dira: naiz ezkerrera edo eskubira aldatu, modan jarri bai da aldaketa. Patxada ederrean lasai bizi ondorean, denok demokrata eta inor ere ez diktadurarekin konforme, duela urte guti holakorik nabari ez bazen ere. Baina kostako zaie zentzuz aldatzea lehendik zentzugabeak direnei; hor bai ez dagoela: *liberté, fraternité et égalité*. Eibarko Bazterra zaharrak erantzunez ziona: «Liberte, kagalite eta mokordite».

Gero, egunkariak zekarren eta hala izango da: *Un autobus arrolla a un ertzaintza*. Holakoetan intentzioa aski da, naiz AP-tik edo naiz HB-tik etorri; naiz ertzain bat edo naiz Ertzaintza osoa. Hemen, azken gerratearen ondorean hasi bai zen *Feria Internacional de Títeres*, oraintsu euskarara itzuli duten erara behintzat, «Nazioarteko Txontxongilo Jaialdia». Bai, batzuk alde batetik amerikanoen txontxongilo eta besteak bestetik errusoena. Ha! zer nolako txontxongilo jaialdia.

Harrigarrietakoa eta euskaraz marka guziak hautsi di-tuena, *Oficina Municipal de información al consumidor*, «Be-zeroaren udal argibide idazguna», zeren hain iragarki laburrik ez bai da ulertu ahal izateko hain denbora luzea behar duenik. Eta, entzutea dugunez, ulertzeroa iristen direnentzat sari be-reziak omen daude.

Orainago hor agertu zaizkigu inon diren markak hautsiz hiri, bide, denda, bulego eta beste zenbait lekutan iragarkirik bitxienak, euskaraz zeinek zeinen marka hautsi, norgehiagoka batean. Exenplu ona emateko, Diputazioari ere Aldundia jarri diote. Badakigu hori ez dela era jatorra, baina zer? Aldundia ahaldunez osatzen baldin bada, ahalduenak ahaldueña egi-ten du.

Aurrerakioen itxurak zabaltzeko, biderik nagusienetan *Zona no nuclear*, «Inguru ez nuklearra». Holako iragarki baten ondoko baserrikoari galdetzeaz ea zer adierazten zuen, ho-nako ihardespena izan nuen: «Nuklearrik edo nukleartu ga-berik dauden tokietan jartzen omen dituzte holako iragarkiak horiek ipinten zebiltzan batek esan zidanez. Eta iragarkio-kin aditzera eman nahi omen dute nuklear gaientzat debeka-turik gelditzen dela bide hau». Hara hor «Zentzu aldaketak» dakarren ondorioa.

Noraezean dabilenari norabidea ematea ez da gaizki; baina bada komunikabideetara abiatzen zelakoan komunekobidea hartu zuenik ere, eta gero k.k.... Gure gauzak ere holakoak izaten dira, topaketekin hasi eta ahari talkan bukatu, marka guziak hautsiz. Eta, «Hiri erdia» iragarri, beste erdia lurri-karak harturik suntsitu baliz bezala. Txominek uste zuenez, hiri erdia zela autoz ibiltzeko, eta Manuel-ek ihardetsi bestea erdi-purdizkoa zela.

Trenez ibiltzeko ere baditugu komediak. FF.CC. Vascong-a-dos-koek honako iragarkiak ipini zituzten zerbitzuak eskainiz: *Combinaciones de trenes*, «Trenen azpikogonak». Hori ere ez da batere harrigarria; gaur egun edozer, sexi kontuan neurritz kanpo gabiltzanez.

Konstituzioaren kontra ari diren donostiarrek ere «Konstituzio Enparantza» (= *defensa de la Constitución*) deritzan plaza dute. Nork ulertzen du hori? Berriz ere esango dute txaketa aldatzeak egon direla, hor ere marka hausteak izan direnez.

Baina, ez uste dena aldrebeskeria denik, ez; zeren Santu edo Saindu izenean Deunekin hasi zirenen deungadak kanpai hots atsegina dakarte. Abesbatzak beraien esparruetara batzea izango zen ekintzarik egokiena, baina betiko leloan eroriak dira. Holakoa bait da flauta jotzen duenak lumaz idazten duenak baino balio gehiago dutenen herria.

«Euskaraz hautsi zure marka» delako eslogan honek liluratu gaitu eta han-hemenka jarraitu diogu bere inguruan azaltzen diren orotariko iragarkieri; jarraitu ere txorabiatzera arte. Batzuk aisa irensten dira baina beste batzuk ez. Jaso genuen HABE aldizkariaren aurtengo lehen alea, beti bezain txukun inprimatua, baina oraingoan *medium*-ik gabea eta, ah! zer azal polita Cabestany erdi-erdian duela. Azala ez da aski eta barnean zer berri? Huts! Euskaraz markak haustekorik ez dugu aurkitu. Hala ere, ezin uka gure harridura. Gure Xipri Arbelbideri ziria sartu diote edo Xipri bera izan da zirizko «xipristina» bota diguna, zeren 17. orrialdean P. Lafitte zena «moja lagun batekin» adiskidantzan argazkia eman bai du. Baina, baina; zer da gure harridura, lekaimetzat, Lafitte konkistatu nahirik edo, Madaleine Jauregiberri maestra, euskaltzain ohorezko zena, mojatzat harturik ikusteaz. Pikarena ala Lipuarena, zerena egin diguk Xipri?

J. S. M.